

13.5. Походът на ескадрен миноносец „Г. Димитров“ до Албания

В края на месец януари 2012 г. се навършват 55 години от едно важно събитие в историята на ВМС на България – похода на ескадрения миноносец „Г. Димитров“ до Албания.

Реших да напиша за това събитие, тъй като с моя съвипусник от ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ Владимир Христатиев участвахме в този поход. През зимата на 1957 г. ние бяхме курсанти-випускници и вероятно е взето решение да се изпратят на похода двама курсанти от випускния курс – един корабоводител и един механик. Аз завърших училището по специалност „Корабен механик“, а Христатиев по специалност „Корабоводене“.

*Ескадрен миноносец
„Г. Димитров“*

На 20 януари 1957 г. през нощта корабът под флага на командващия флота контраадмирал Бранимир Орманов отплава за Албания с правителствена делегация на борда начело с тогавашния министър-председател на България Антон Югов. Делегацията се придружаваше от много журналисти.

Сутринта корабът навлезе в Босфора, като в началото съгласно международните морски правила, тъй като на борда е главата на правителството на България, от бреговите батареи на входа на Босфора и от оръдия на кораба бяха дадени по 21 салюта.

Интересът на всички от кораба беше много голям към вида на бреговете на Босфора и град Истамбул. Не по-малък беше интересът от представителите на турската преса и вероятно и други ведомства. През цялото време на прехода през Проливите корабът се придружаваше от малки и по-големи катери, които обикаляха около кораба и правеха снимки.

Вече след 55 години спомените от това ярко събитие в моя живот, а предполагам и на другите участници в плаването, са поизбледнели, но има неща, които помня много добре.

Макар че като курсанти нямахме достъп до всичко, което се случваше на кораба, все пак бяхме в течение на главните събития, още повече в част от тях бяхме и преки участници.

През нощта на 22 срещу 23 януари при плаването в Егейско море корабът намали много хода си, а след това и спря движението си.

В района, в който беше корабът, имаше силен вятър и вълнение. Поради това, а и поради особеностите на кораба, започна много силно бордово клатене. Помня, че сред гостите, особено сред журналистите, настъпи паника. Те се чудеха какво става и много от тях излязоха уплашени от каютите. Сигурно и аз съм излязъл по тази причина и разбрах от матроси от БЧ-5, в която се числях, че силно се е осолила водата на парните котли. Степента на осоляване е била такава, че има опасност от много сериозна авария и затова е било решено корабът да спре. Този инцидент е осветяван от много автори и за това няма да пиша за него, още повече че тогава не разполагах с някаква подробна информация.

Помня, че корабът беше на стоп сравнително кратко време и въпреки сериозните проблеми той продължи с малък ход.

Движението на кораба през цялото плаване, особено в близост до бреговете, е следено. Това, което се говореше на кораба, беше, че Кралят на Гърция след като е спрял кораба, е изпратил покана до Антон Югов с предложение да преминем през Коринтския канал. Помня, че компетентните офицери на кораба, и по-специално о. р. кап. I ранг Никола Михайлов предлагаха да не се приеме поканата, тъй като е невъзможно кораб с такива данни да премине през канала.

Много по-късно, като ръководител на курсанти на практика на пасажерския кораб „Георги Кирков“, преминах два пъти през Коринтския канал и тогава си спомних за плаването с ескадрения миноносец. Помъчих се да си представя дали наистина е било невъзможно да се премине с него през канала. Без да съм компетентен за точна преценка, поне визуално не можех да си представя как кораб с водоизместване почти 3000 тона, дължина 117 м, ширина 11 м и газене 4.5 м може да премине през канала.

Плаването, макар и с намален ход, продължи по предварително определения маршрут. Тъй като графикът на плаването на кораба се наруши и не можеше да се пристигне в предварително определения час в пристанището на гр. Дурес, при навлизането в териториалните води на Албания бяхме посрещнати от военни катери и през нощта бяхме известно време на котва пред гр. Влора, а на 23 януари 1957 г. корабът пристигна в Дурес. На една от снимките се вижда официалното посрещане на Министър-председателя на България на кея до борда на кораба.

Пребиваването на кораба в гр. Дурес от 23 до 29 януари беше съпроводено с различни срещи и посещения, в това число и в столицата Тирана.

Ще се отклоня от темата за посещението на ескадрения миноносец в Албания, за да разкажа за едни лични емоционални срещи.

През 1954 г. в НВМУ „Н. Й. Вапцаров“ постъпиха за обучение 5 или 6 курсанти от Албания. Те заедно с двама чехи (на цивилен режим) бяха единствените чужденци и може би първите групи, които се обучават в Морско училище. Ние контактувахме с интерес с тях, особено с албанците. Между тях имаше едно момче, което много бързо научи български език и беше много общителен. Той се казваше Асти Попа. Беше любимец на курсантите. Не знам как, но с него станахме много добри приятели. Той беше роден в гр. Дурес и роднините му живееха там.

Именно срещите ми с майката на Асти Попа (баща му беше починал) и неговите братя бяха нещо невероятно за онези години. На една от снимките сме с Владо Христатиев, двамата му братя и техен приятел.

На 29 януари преди обяд корабът, изпратен тържествено (Антон Югов се завърна в България със самолет), отплава от Дурес.

Запомнил съм, че при излизането от пристанището корабът трябваше да се развърти, а пристанището не е много голямо и вероятно дълбочината не беше достатъчна и затова винтовете силно размътиха водата зад кърмата. Тъй като имахме възможност да бъдем близо до мостика на кораба, помня, че имаше малко суматоха, още повече че някои от по-големите началници бяха

в повишено настроение и се опитваха да дават съвети на командира на кораба кап. III ранг Тумбев. Излизането от пристанището завърши благополучно, както и плаването обратно до Варна и на 31 януари 1957 г. корабът зае своето място (7-мо място) на кея във Варна.

*Отляво надясно:
брат на Асти Попа, Иван
Йотов, другият брат
на Асти Попа, Владимир
Христакиев, приятел на
братята*

III Моята първа среща с ескадрения миноносец „Георги Димитров“ е в началото на службата ми във ВМС, като курсант. През месец август 1951 г. постъпих във НВМУ „Н. Й. Вапцаров“ във випуск 1951 – 1957 г. на училището. Това е последният випуск в историята на училището с прием след завършен 9 клас. На 9 септември 1951 г., на кея на който беше застанал ескадреният миноносец, се проведе церемонията по присвояване на първо офицерско звание на випускниците от випуск 1946 – 1951 г. Нашият випуск присъства на тази церемония.

Втората среща беше в средата на м. октомври 1951 г., когато на кея пред ескадрения миноносец „Г. Димитров“ положихме военна клетва.

Последната беше по време на стажа ми като випускник на Морско училище. Бях на стаж в електро-моторна група през м. август 1957 г. Като правило випускниците провеждаха стаж на длъжности, на които след това бяха назначавани след завършване на училището. Вероятно такива са били и моите намерения, но съдбата беше определила друго.

о.р. кап. I ранг, доцент Иван Йотов

ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“

30 януари 2012 г.

гр. Варна

Сайта на „Морски вестник“ в Интернет (<http://www.morskivestnik.com/spomeni/esm55g.html>)